

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Факультет іноземної і слов'янської філології

Кафедра української мови і літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ В ШКОЛІ

галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність – 014 Середня освіта (Українська мова і література)

додаткова спеціальність – 014 Середня освіта (Мова і література
(англійська))

освітньо-професійна програма: Середня освіта (Українська мова і
література. Англійська мова

Мова навчання – українська

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри української
мови і літератури

Протокол № 1 від 28.08. 2020 року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Теорія літератури: основні аспекти вивчення в школі
Викладач	Горболіс Лариса Михайлівна
Профайл викладача	https://fisf.sspu.edu.ua/kafedra-ukrainskoi-movy-i-literatury
Контактний тел.	0662235614
E-mail:	lgorbolis@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=2525
Консультації	Вівторок 12.20 -13.00, СумДПУ імені А.С.Макаренка, 339 ауд. lgorbolis@ukr.net 0662235614

Анотація до дисципліни

Програма курсу, ґрунтуючись на досвіді провідних учених, теоретиків літератури має навчити магістрантів ефективно застосовувати знання з теорії літератури в школі, на уроках літератури, на факультативних заняттях, у процесі підготовки учнів до активної дослідницької роботи; курс покликаний навчити магістрантів заглиблюватися в архетипні основи художньої літератури, з'ясувати особливості втілення у художньому тексті універсальї художньої свідомості, ментальних та етнічних архетипів, різнобічно й різноаспектно аналізувати літературні явища.

Мета і завдання дисципліни

Мета курсу – розширити уявлення про мистецтво, ознайомити з актуальними поняттями сучасної літературної методології, ввести майбутніх вчителів у широке поле дискусій навколо теоретичних принципів аналізу літературного твору, дати можливість майбутнім фахівцям продемонструвати набуті знання в оцінці конкретних літературних творів у аспекті їх жанрового

змісту й форми та стилістики, максимально спроектувати знання з теорії літератури на твори зі шкільної програми.

Завдання курсу – формувати інтерпретаційну свідомість, критичне мислення магістрантів; формувати якості культурного читача, вдумливого, уважного поціновувача твору; навчити критично сприймати наукові публікації тенденційного характеру; сприяти формуванню філологічної компетентності майбутніх учителів-словесників; привернути увагу магістрантів до важливих властивостей літературного твору та його функцій, навчити застосовувати набуті знання у шкільній практиці.

Здобувачі мають *знати*: головні етапи розвитку теоретико-літературознавчої думки; методологічні засади інтерпретації художніх текстів; визначення засадничих понять (поетика, стиль, автор, художній світ, твір, текст, дискурс, неавторське слово, дискурс тощо).

Здобувачі мають *вміти*: оперувати поняттями сучасної літературної методології; дискутувати навколо теоретичних принципів аналізу літературного твору; активно сприймати твір, розуміти його в контексті розвитку світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу., спроектовувати набуті знання з теорії літератури на твори, що вивчаються в школі.

Формат дисципліни

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
лекції	22
практичні заняття	24
консультації	4
самостійна робота	100

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних	Форма контролю	Нормативна/вибіркова

				модулів		
1	1	2	150/5	3	залік	Вибіркова

Тематичний план вивчення дисципліни

Жанрова специфіка художніх творів у теоретичному дискурсі

Теоретичні й практичні засади інтертекстуальності: аспекти вивчення в школі

Психологічний напрям у літературознавстві: шляхи застосування в шкільній практиці вивчення літератури

Моделі вивчення часу і простору в художньому творі в школі

Архетипна критика К.-Г. Юнга й проблеми інтерпретації тексту

Основи міфоаналізу

Література і малярство: аспекти синтезу

Рецепція тексту і шкільна практика

Культурологічні засади аналізу художнього твору

Компаративістські основи аналізу художнього твору

Переклад і проблема збереження національної самобутності художнього твору

Елементи застосування текстового аналізу Р. Барта в школі

Біографічний метод – ключ до багатогранного осмислення творчості письменника в школі

Психоаналіз З. Фрейда – галузь психологічної методології

Герменевтичний підхід до вивчення зразків словесної творчості в школі

Феноменологічна інтерпретація літературного твору

Еволюційний метод: застосування в шкільній практиці

Культурно-історичний метод

Формальний аналіз тексту, його родові різновиди

Структуральний аналіз творів

Феміністичні дослідження в українському літературознавстві

Постколоніальні студії: застосування у шкільній практиці вивчення літератури

Психологія художньої творчості

Текст, контекст, підтекст

Художній образ у літературному творі

Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог: відвідування лекцій, практичних занять, своєчасне виконання письмових завдань, активна участь на практичних заняттях, обов'язкове дотримання академічної доброчесності.

Академічна доброчесність

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти виконана робота не зараховується. Здобувачеві пропонується повторно виконати інше завдання такого ж типу.

Система оцінювання та вимоги

Підсумковий контроль контролю – залік.

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	«Відмінно» А – 90-100 – студент має базові уявлення про сучасні методи і методологію наукових досліджень у галузі літератури й можливості їх застосування в школі; знає головні етапи розвитку теоретико-літературознавчої думки; вміє використовувати різні методологічні підходи, засадничі теоретичні знання до аналізу художніх текстів; володіє головними поняттями курсу. Дотримується принципів академічної доброчесності.
В	«Добре» В – 82-89 – володіє знаннями сучасних методик і технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних для успішного, ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукових досліджень; володіє поглибленими знаннями з теорії літератури, оперує поняттями сучасної літературної методології; вміє вести дискусію навколо теоретичних принципів аналізу літературного твору. Дотримується принципів

	академічної доброчесності.
С	«Добре» С – 74 – 81 – на достатньому рівні оперує поняттями сучасної літературної методології; уміє вести дискусію навколо теоретичних принципів аналізу літературного твору; активно сприймає твір, розуміє його в контексті розвитку світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; вміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми, аргументуючи власну позицію. Дотримується принципів академічної доброчесності.
Д	«Задовільно» Д – 64-73 – не на достатньому рівні оперує поняттями сучасної літературної методології; в цілому ввести дискусію навколо теоретичних принципів аналізу літературного твору; сприймає твір, проте не вповні розуміє його місце та значення в контексті розвитку світової культури, філософської думки, з позицій духовних прагнень часу; не на достатньому рівні володіє знаннями про методологічні підходи аналізу художнього твору; не може вповні виявити уміння і навички аналізувати художній твір; порівняння, висновки, узагальнення мають поверховий характер. У цілому дотримується принципів академічної доброчесності.
Е	«Задовільно» Е – 60-63 – неповно аналізує літературне явище; уміє критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; пропонує шляхи вирішення досліджуваної проблеми; вповні не виявляє уміння і навички аналізувати художній твір; не володіє знаннями про методологічні підходи, літературознавчі школи; знає ключові теоретичні поняття.
Ф	«Незадовільно з можливістю повторного складання» ФХ – 35-59 – не засвоїв теоретичний матеріал, аналіз твору побіжний, некваліфікований; не вміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; не пропонує шляхи

	вирішення досліджуваної проблеми, не вміє аргументувати власну позицію; не вміє будувати і втілювати ефективну стратегію професійного саморозвитку і самовдосконалення; потребує повторного вивчення курсу. Не дотримується принципів академічної доброчесності.
FX	«Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни» F – 1-35 – не виконав програму курсу, не набрав належної кількості балів, не дотримується принципів академічної доброчесності.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ (д.ф.н.)

Поточне тестування																						Сума
Розділ 1						Розділ 2						Розділ 3										
27						27						46										
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18	Т 19	Т 20	Т 21	Т 22	
Пр.	С.р	Пр	С.р	Пр.	С. р.	Пр.	С.р.	С.р.	П р.	С.р.	Пр	Ср	Пр.	С.р.	Пр.	П р.	С.р	С.р	Пр	пр	Пр	
5	4	5	4	5	4	5	4	4	5	4	5	4	5	4	5	5	4	4	5	5	5	100

РОЗПОДІЛ БАЛІВ (з.ф.н.)

Поточне тестування																		Сума	
Розділ 1						Розділ 2						Розділ 3						100	
35						35						30							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
Пр.	Ср.	С.Р.	Ср.	С.Р.	Ср.	С.Р.	С.Р.	С.Р.	Ср.	Пр.	Ср.	С.Р.	С.р	С.Р.	С.р	С.Р	С.Р.		Ср
10	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5	5	5		5

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна:

1. Александрова Г. Помежів'я (українське порівняльне літературознавство кінця XIX – першої третини XX століття). Київ: Київський університет, 2009. 416 с.
2. Білецький Л. Основи літературно-наукової критики (Спроба літературно-наукової методології). Київ : Либідь, 1998. 408 с.
3. Білоус П. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості: лекції. Житомир : Рута, 2009. 336 с.
4. Білоус П. Теорія літератури: навч. посібник. Київ : Академія, 2013. 328 с.
5. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 430 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1053047/>
6. Вишницька Ю. Аналіз та інтерпретація художнього тексту. Спецкурс зі світової літератури. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2019. 240 с. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/20658/1/Y_Vyshnytska_KUBG_2012_GI.pdf
7. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Київ : Юніверс, 2000. 459 с.
8. Галич О. Історія літературознавства. Луганськ : Книжковий світ, 2009. 263 с.
9. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Київ : Либідь, 2001. 486 с.
10. Грицик Л. Українська компаративістика: концептуальні проєкції. Донецьк : Юго-Восток, 2010. 298 с.
11. Гиршман М. Литературное произведение. Теория и практика анализа. Москва : Вища школа, 1991. 160 с.
12. Довгалевський М. Поетика. Київ : Мистецтво, 1973. 435 с.

13. Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы. Москва : Прогресс, 1979. 317 с.
14. Зарубежная эстетика и теория литературы XIX – XX вв. Трактаты, статьи, эссе. Москва : Издательство Московского университета, 1987. 36 с.
15. Зборовська Н. В. Психологія і літературознавство. Київ: Академвидав, 2003. 392 с.
16. Квіт С. Основи герменевтики. Київ : Академія, 2003. 192 с.
17. Література. Теорія. Методологія. Вид. 2 / за ред. Д. Уліцької. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 543 с.
18. Наєнко М. Українське літературознавство. Школи. Напрями. Тенденції. Київ : Академія, 1997. 316 с.
19. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 347 с.
20. Поспелов Г. Теория литературы. Москва : Высш. школа, 1978. 351 с.
21. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. Львів : Літопис, 1996. 633 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Antolohiia/Slovo_Znak_Dyskurs_Antolohiia_svit_ovoii_literaturno-krytychnoi_dumky_KhKh_st/
22. Современное зарубежное литературоведение: Энциклопедич. справочник. Москва : Интрада, 1999. 320 с.
23. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина XX – початок XXI ст. / Упоряд. Б. Бокула. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 531 с.
24. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с.
25. Хализев В. Теория литературы. 4-е изд., испр. и доп. Москва: Изд. Моск. ун-та, 2004. 405 с.

Додаткова:

1. Аверинцев С. Поэтика древнегреческой литературы. Москва: Наука, 1981. 368 с.
2. Ауэрбах Э. Мимесис. Изображение действительности в западноевропейской литературе. Москва : Прогресс, 1976. 556 с.
3. Барабаш Ю. Алгебра и гармония. О методологии литературоведческого анализа. Москва: Художественная литература, 1977. 224 с.
4. Бахтин М. Вопросы литературы и эстетики. Москва : Художественная литература, 1975. 504 с.
5. Бахтин М. Работы 1920-х годов. Киев : Next, 1994. 383 с.
6. Бахтин М. Эстетика словесного творчества. Москва : Искусство, 1979. 423 с.
7. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика: Вибрані твори. Київ : Юніверс, 2001. 280 с.
8. Гейзинга Й. Homo ludens. Київ : Основи, 1994. 250 с.
9. Горболіс Л. Теорія літератури й методологічний дискурс. Суми : Мрія-1, 2014. 205 с.
10. Гнатюк М. Іван Франко і проблеми теорії літератури. Київ : Академія, 2011. 240 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk764600.pdf>
11. Градовський А. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика. Черкаси : Брама, 2003. 291 с.
12. Довгалевський М. Поетика. Київ : Мистецтво, 1973. 435 с.
13. Ингарден Р. Исследования по эстетике. Москва : Издательство иностранной литературы, 1962. 572 с.
14. Клочек Г. Поетика і психологія. Київ : Знання, 1990. 47 с.
15. Лосев А. История античной эстетики. Аристотель и поздняя классика. Москва : Искусство, 1975. 672 с.
16. Лотман Ю. Анализ поэтического текста. Ленинград : Просвещение, 1972. 272 с.

- 17.Макаров А. Підсвідомість і мистецтво. Нариси з психології творчості. Київ : Радянський письменник, 1990. 285 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Makarov_Anatolii/Piat_etiudiv_Pidsvidomist_i_myst_etstvo_narysy_z_psykholohii_tvorchosti.pdf?
- 18.Марко В. Основи аналізу літературного твору: навч.-метод. посібник для студентів і вчителів. Кіровоград : РВЦ. КДПУ ім. В.Винниченка, 2003. 32 с.
- 19.Мелетинский Е. Поэтика мифа. Москва : Наука, 1976. 407 с.
- 20.Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. Київ : Український Центр духовної культури, 2001. 552 с.
- 21.Наєнко М. Інтим письменницької праці: 3 лекцій про специфіку літературної творчості. Київ : Педагогічна преса, 2003. 277 с.
- 22.Наливайко Д. Спільність і своєрідність: Українська література в контексті європейського літературного процесу. Київ : Дніпро, 1988. 395 с.
- 23.Павличко С. Теорія літератури. Київ : Основи, 2002. 679 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Pavlychko_Solomiia/Teoriia_literatury/
- 24.Пилип'юк О. Зародження літературознавства: Схід – Захід: Ч.1: Схід. – Івано-Франківськ : Гостинець, 2002. 145 с.
- 25.Піхманець Р. Психологія художньої творчості. Київ : Наукова думка, 1991. 164 с.
- 26.Рикер П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике. Москва : Академический Проект, 2008. 695 с.
- 27.Тарнашинська Л. Презумпція доцільності: Абрис сучасної літературознавчої концептології. Київ : Вид. дім. «Києво-Могилянська академія», 2008. 534 с.
- 28.Ткачук О. Наратологічний словник. Тернопіль: Астон, 2002. 173 с.
- 29.Фащенко В. У глибинах людського буття. Одеса : Маяк, 2005. 639 с.
- 30.Фізер І. Психолінгвістична теорія літератури Олександра Потебні. Київ : Академія, 1993. 112 с.

Інформаційні ресурси

1. Галич О. Теорія літератури : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. URL: <http://www.padaread.com/?book=85654>
2. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст./ За ред. М. Зубрицької . URL: <http://www.twirpx.com/file/912427/>